

Samenspraak: gespreksgroep vanuit verschillende perspectieven

Perspectief Herstelbemiddeling begeleidt contact tussen direct betrokkenen na een ingrijpende gebeurtenis. Dit kan bijvoorbeeld een (verkeers)ongeval, een misdrijf, seksueel misbruik of grensoverschrijdend gedrag zijn. In het najaar van 2023 startte Perspectief Herstelbemiddeling met de pilot Samenspraak. Dit zijn groepsbijeenkomsten waarbij twee daders, plegers of veroorzakers, twee slachtoffers of nabestaanden en twee naasten samen worden gebracht, die bij hetzelfde type misdrijf of ongeval betrokken zijn geweest, maar niet bij dezelfde gebeurtenis. Ook maken twee burgers deel uit van de groep. De eerste Samenspraakgroep had het thema seksueel geweld. Daarna hebben twee Samenspraakgroepen met het thema geweld plaats gevonden. Dit voorjaar vond de eerste Samenspraak plaats met het thema verkeersongevallen. Herstelbemiddelaar Tobia Westra begeleidde samen met een collega deze groep en ze vertelt over haar ervaring aan LetselschadeNEWS.

Tekst Floor Verhees | **Fotografie** Perspectief Herstelbemiddeling en Hogeschool Utrecht

Samenspraak

Groepsgesprekken over verkeersongevallen

Perspectief
herstelbemiddeling

"Het heeft mijn verwachting overtroffen van hoe hecht je wordt als groep. Hoe open je durft te zijn en vooral hoe snel je open durft te zijn. Je gaat heel snel met elkaar de diepte in, meer dan ik had verwacht." - oud-deelnemer Samenspraak

Hoe was het voor jou om deze groepsbijeenkomsten te doen?

Sinds 2009 werk ik als herstelbemiddelaar bij Perspectief Herstelbemiddeling. Samenspraak is een aantal jaar geleden als werkvorm overgewaaid vanuit de Belgische zusterorganisatie 'Moderator vzw – Forum voor herstelrecht en bemiddeling. Omdat deze werkvorm relatief nieuw is betekent dat de methode zich nog verder ontwikkelt. Wat mij opviel bij deze groep was het organische groepsproces. Dat vond ik mooi om mee te maken. Ik vond het sowieso een geweldige ervaring.

Hoe is Samenspraak ontstaan?

Een bemiddeling is alleen mogelijk als beide partijen op basis van vrijwilligheid instemmen. Als de andere partij niet in gesprek wil of durft, dan lukt het niet. Maar het kan ook zo zijn dat de dader of veroorzaker niet bekend is, of is overleden, en dan is een bemiddeling ook niet mogelijk. Samenspraak zou je dus kunnen zien als een soort alternatieve bemiddeling voor degenen die wel de wens hebben om met de ander in contact te komen, maar waarbij het niet is gelukt of niet mogelijk is om tot een bemiddeling te komen.

In hoeverre verschilt Samenspraak van een bemiddelingsgesprek?

Het belangrijkste verschil is natuurlijk dat bij een gewoon bemiddelingsgesprek beide partijen betrokken zijn geweest bij dezelfde gebeurtenis en bij Samenspraak bestaat de groep uit acht personen die hetzelfde type misdrijf of ongeval hebben meegemaakt, maar niet dezelfde gebeurtenis. Daarnaast is er sprake van een andere tijdsinvestering. Een bemiddelingsgesprek bestaat naast de intake en een of meerdere voorbereidingsgesprekken uit één bijeenkomst met de andere partij. Voor Samenspraak geldt dat, naast een intakegesprek, het traject bestaat uit zes

bijeenkomsten van drie uur. In beide gevallen geldt dat door de wederzijdse ontmoeting en het echt luisteren naar elkaars verhalen er ten diepste begrip voor elkaar kan ontstaan. Daar zit de essentie van het contact.

De tijdsinvestering van de deelnemers is fors. Schept dat hoge verwachtingen?

Dat zou kunnen en daarom doen we een uitgebreide intake, waarin dit ook naar voren komt, noem het verwachtingsmanagement. Tijdens de oriënterende intakegesprekken is er alle ruimte om (eventuele) twijfels uit te spreken en vragen te stellen, zodat iedere deelnemer voor zichzelf tot de juiste beslissing kan komen. Dat is meedoen of besluiten om het niet te doen. Dat mag ook. Het voortraject doen we heel zorgvuldig met veel aandacht, zodat het voor deelnemers al bij de voordeur veilig voelt. Uiteindelijk hopen we dat dit ten goede komt aan het groepsproces en het resultaat.

Hoe is het traject van Samenspraak opgebouwd?

Er zijn in totaal zes bijeenkomsten waarin de groep met elkaar in gesprek gaat over de gebeurtenis die ze hebben meegemaakt. Iedere bijeenkomst wordt begeleid door dezelfde twee herstelbemiddelaars. Aan de hand van verschillende thema's worden gesprekken geleid, zoals de impact van de gebeurtenis, emoties en

verantwoordelijkheid. Behalve bij de start van de eerste bijeenkomst, daar speelt de gebeurtenis juist geen rol en ook niet of je deelneemt als slachtoffer, veroorzaker, naaste of burger. Het gaat erom dat de deelnemers elkaar als mens kunnen ontmoeten. Hierdoor ontstaat ruimte om, vanuit interesse in elkaar, voor elkaar open te staan. Dat perspectief biedt alle deelnemers de mogelijkheid om vanuit een breder blikveld, los van die 'ene' rol, naar de ander te kijken. Verder maakt de groep tijdens de eerste bijeenkomst afspraken met elkaar met als doel om zoveel mogelijk onuitgesproken verwachtingen boven tafel te krijgen en de basis te leggen voor een veilige groepssetting.

Perspectief Herstelbemiddeling begeleidt contact tussen direct betrokkenen na een ingrijpende gebeurtenis. Dit kan een misdrijf, een (verkeers)ongeval of bijvoorbeeld een medisch incident zijn. Juist het contact met de ander kan helpen bij de verwerking van wat er is gebeurd en bijdragen aan herstel. Deelnemers beslissen zelf, in overleg met de bemiddelaar voor welke vorm van contact zij kiezen: een gesprek, een briefwisseling of pendelbemiddeling. Perspectief Herstelbemiddeling wordt gesubsidieerd door het ministerie van Justitie en Veiligheid. Voor deelnemers zijn de bemiddelingen kosteloos. Meer weten? www.perspectiefherstelbemiddeling.nl

"Als veroorzaker van een ongeval was het voor mij fijn om anderen te kunnen helpen. Voor hen was het helpend dat ze beter begrepen wat de omstandigheden van een veroorzaker konden zijn. Maar ook voor mezelf was het helpend. Ook wel confronterend, met name wat de impact voor een naaste van een veroorzaker kan zijn. Ik heb daarna ook mensen in mijn omgeving excuses aangeboden." Leon, deelnemer

Wat is de 'winst' van Samenspraak voor de deelnemers?

Tijdens de gesprekken werd zichtbaar dat het helpend is om op basis van respect naar elkaars verhalen te luisteren. De heftigheid die iedere vergelijkbare gebeurtenis met zich meebrengt is voor alle deelnemers invoelbaar. Het onderlinge begrip komt voort uit de herkenning van de impact die het op het leven heeft. Ondanks dat niet werkelijk dezelfde gebeurtenis wordt gedeeld, is er toch een sterke onderlinge verbondenheid met elkaar, waardoor er echt geluisterd wordt. Iedereen is ongewild in die impactvolle gebeurtenis terechtgekomen en daarin ligt ook iets van een gedeeld lotgenootschap besloten.

De impact van een ongeval kan ook boosheid teweegbrengen.

Is daar ruimte voor?

Tijdens de bijeenkomsten is zeker ook ruimte voor emoties zoals boosheid, schaamte, verdriet. Het is helend om te ervaren dat iedereen anders met zijn of haar emoties omgaat en dat deze er binnen de groep ook mogen zijn. Emoties kunnen ook een ontwikkeling doormaken gedurende het verloop van

de bijeenkomsten, waardoor er iets wordt geheeld. Het is goed om hier ook op te merken dat voor alle deelnemers in deze groep gold dat het ongeval niet meer vers was en dat zij allemaal openstonden voor contact met de ander. Bij een herstelbemiddeling kunnen zij werkelijk vragen stellen aan de andere betrokkene om het eigen verhaal als het ware compleet te krijgen. Bij Samenspraak is dat anders, maar krijg je toch inzicht in hoe het voor betrokkenen in een andere rol geweest kan zijn.

Wat bedoel je met het compleet krijgen van het eigen verhaal?

Voor slachtoffers kan gelden dat zij vragen hebben aan de ander of benieuwd zijn naar de andere kant van het verhaal. Deelname aan herstelbemiddeling biedt dan de mogelijkheid om hierover in gesprek te gaan met een dader, pleger of veroorzaker, maar ook om je eigen verhaal te delen. Voor bijvoorbeeld veroorzakers van een ongeval geldt dat deelname een manier kan zijn om vragen te beantwoorden of excuses aan te bieden. Het is een andere manier om verantwoordelijkheid te nemen voor dat wat er is gebeurd.

De veroorzaker heeft zelf het ongeval ook niet gewild, en door oprecht te luisteren naar het verhaal van een slachtoffer kan hij/zij toch helpen bij de verwerking van een ander. Dat laatste kan ook bij Samenspraak. Na deze groepsbijeenkomsten is duidelijk geworden dat een gesprek over wat je zelf hebt meegemaakt tegenover betrokkenen die iets soortgelijks hebben meegemaakt, helend kan zijn. Ik zie in Samenspraak een mooi alternatief om herstel te bewerkstelligen of om iets uit te spreken, dus niet goed te praten.

"Als slachtoffer van een ernstig verkeersongeval, waarbij mijn veroorzaker helaas niet openstaat voor contact, heb ik aan Samenspraak meegedaan. Voor mij was het heel belangrijk om het verhaal te horen van een andere veroorzaker, en mijn eigen veroorzaker als het ware in deze persoon te kunnen 'plaatsen'. Ik kon hem alles vragen, waardoor ik antwoorden kreeg op vragen waar ik al langer mee worstelde. Het gaf me ook inzicht in de gevoelens en emoties die er bij de ander spelen. De bijeenkomsten waren intens, maar door de kleine setting en de goede begeleiding voelde het veilig en vertrouwd. Voor mij heeft het een helende werking gehad in het proces. Ik ben er nog niet, maar deze bijeenkomsten hebben me geholpen een afslag te nemen, waardoor de weg die ik ga iets lichter en beter begaanbaar voelt." Jennifer, deelnemer

Hoe waren de eerste reacties van de deelnemers na de laatste bijeenkomst?

De terugkomdag moet nog komen, maar tijdens de laatste bijeenkomst kregen we veel positieve reacties terug. Alle betrokkenen gaven aan bewuster geheeld in het leven te staan, waardoor ze beter kunnen omgaan met het gebeurde. Iemand zei: 'Ik ben lichter geworden', dat maakte indruk op mij. ♦